

Eýranly aktrisa Parastu Salehiniň gözünden Eýrandaky wakalar: Duýgudaşlyk we raýdaşlyk bu diktaturany soñlandyrar

Category: Kitapcy,Söhbetdeşlik

написано kitapcy | 25 января, 2025

Eýranly aktrisa Parastu Salehiniň gözünden Eýrandaky wakalar: Duýgudaşlyk we raýdaşlyk bu diktaturany soñlandyrar PARASTU SALEHI: DUÝGUDAŞLYK WE RAÝDAŞLYK BU DIKTATURANY SOÑLANDYRAR

Eýranda 22 ýaşly Mahsa Amininiň 2022-nji ýylyň 16-njy sentýabrynda «ahlak polisiýasy» tarapyndan tussag edilmeginden soñ aradan çykmagy bilen başlanan demonstrasiýalar tutuş ýurdy gaplap aldy.

Eýranyň totalitar we konserwatiw hökümeti ýurdyň içinde öñem wagtal-wagtal reformalardyr özgerişliklere çagyryşlara we tolgunşyklara sebäp bolup durýar.

2018-nji ýylda hökümete garşıy bolup geçen köçe çykyşlary Eýranyň rewolýusion güýçleri tarapyndan basylyp ýatyrylypdy. Şol wagt sosial mediýa we internet aragatnaşygy hem çäklendirilip, demonstrasiýaçylaryň aragatnaşy磕 mümkünçiliklerine bökdençlik döredilipdi.

Ýöne soñky günlerdäki üýtgeşmeler öñki reformalara çagyryşlardan has täsirli we giňişleýin görnüşde garşymza

çykdy.

Amerikan habar beriș serişdeleri bilen bir hatarda bütin dünýäniň habarlar agentlikleri we sosial mediá arkaly berilýän goldawlar bolup geçýänleri Eýranyň daşyna ýaýyp, dünýä jemgyýetçiliginiň arka durýan hak-hukugyň we azatlygyň ymtylyşyna öwürdi.

«Independent» habarlar gullugy eýranly meşhur aktrisa we modelýera Parastu Salehi bilen Eýranda bolup geçýän wakalar hakda gürrüňdeş boldy.

– Özüňiz hakda aýdaýsaňyz?

– Men Tähranda doguldym, häzir kyrk dort ýaşymda. Aktrisalyk we modelýeralyk bilen geçen sungat karýeramyň ýigrimi bäsiniji ýylyna gadam basdym. On ýedi ýyla golaý wagt bări ýüzden gowrak teleserialda we çeper filmde oýnadym.

Eýrandaky totalitar režim meni aktiwistka bolmaga mejbur etdi we men halkىmyň sesi bolmak üçin öñe çykdym. Olaryň azatlyk ugrundaky göreşinde ýanynda bolmagy özüme maksat edindim. Jemgyýetiň talaplaryny belent ses bilen gygyrmaga çekinmedim. Edýän tankydy belliklerim we protestlerim üçin eýran sudlarynda garşyma birnäçe gezek derñew işleri açyldy, ahyrynda daşary ýurda çykmak gadagan edildi.

Bu gadagançylygyň möhleti geçen badyna men Türkiýä göçdüm we häzirem Türkiýede ýaşap ýörün.

- «Eýranda yslam respublikasynyň bardygyna ynanamok»

– Eýran rewolýusiýasyndan soň wagtal-wagtal reformalar geçiräge edilen çagyryşlaryň yzysüre eýran halkyna we hususanam aýal-gyzlara edilýän basyşlar barada aýdaýsaňyz?

– Men Eýranda yslam respublikasynyň bardygyna ynanamok. Biz yslam dininden daşda, diňe diktatorlyk bilen dolandyrylyan ýurt. Başga zat däl.

Garyplyk, adalatsyzlyk, jemgyýetçilik durnuklylygyň we asudalygyň üpjün edilmeýsi jemgyýete, hususan-da ýaşlara hemde aýal-gyzlara garşy edilýän basyşlar adamlarda čuň ýaralary emele getirdi.

Ýigrimi iki ýaşly Mahsa Amininiň öldürilmegi bu ýaralary birdenkä açdy. Indi eýran halky azatlygyny gazaňmak üçin ähli şäherlerde şirin janlaryny orta goýup göreşýär.

Eýran halkyna garşy gönükdirilen basyşlar köçä çykyp azatlygyny talap eden adamlara polisiýanyň zulumy bolup inişi ýaly, şol bir wagtyň özünde edilýän zulumlary fotosurata düşürip ýa-da wideoýazgy edip paýlaşýanlara her dürli haýbatlar atylýar.

Aýratynam, internet we sosial mediýa aragatnaşygynyň çäklendirilmegi bilen birlikde eýran halkyna dünýä jemgyýetçiliği tarapyndan berilýän goldawyň hem ýoly baglanmaga synaşylýar.

- «**Türkiýede zenan bolup ýaşamak Eýrana garanda elhalrak**»

– Türkiýede zenan bolmak bilen Eýranda zenan bolmagyň arasynda nähili tapawutlar bar?

– Zenan hökmünde Türkiýede geçirilen soňky bir ýylyma göz aýlanymda, Eýrandaky ýasaýyş-durmuş ülňülerine ýigrenç bilen seňrigimi ýygryp seredýärin.

Türkiýede zenan bolup ýaşamak Eýranda garanda elhalrak, çünkü bärde örtünip gezmäge mejbür edýän ýok, aýal-gyzlar isläni geýip we yüz-gözlerini makiýaž etdirip bilýärler.

Adamlar has mähir-myłakatly, käbir aýallaryň dagy it gezdirip ýörendigini görýärin.

Eýranda aýala haýwan saklamak bolanok. Türkiýedäki häzirki azatlyklar aýal bilen erkegiň arasyndaky gatnaşyklary güçlendirýär.

Eýrandaky basyşlar sebäpli aýal-erkek deňliginden, aýal bilen erkegiň arasyndaky jemgyýetçilik gatnaşygyndan we integrasiýasından söz açmak mümkün däl.

Türkiýede ösen ýurtlara garanda aýal-gyzlaryň azatlygy babatda käbir gowşak taraplaryny bardygyny aýdyp bolar, ýöne umuman alanda Türkiýedäki aýal-gyzlar Eýrandaky aýal-gyzlardan has erkin ýaşaýar.

– Sungat adamsy hökmünde Eýranda ýaşamagyň sungatyň erkin we köptaraply dinamikalaryna nähili oňaýsyz täsirleri bar?

– Eýranda döredilen sungat eserlerine baha berýän hil gözegçiliği departamenti bar. Departamentiň ülňüleri dolulygyna erkek gegemonlygyny edýän aňyýetiň netijeleri bilen

hereket edýär.

Zenanlaryň oýnaýan kinofilmlerde we teleseriallarynda aýal-gyzlaryň duruşy, seredişi, geýnişi, göwresini hereketlendirişi erkekleri gyjyndyrmajak şekilde bolmaly.

Şol sanda başýapynjaly bolmaly, boýnuň we gulaklaryň görünmeli räl. Şular ýaly çäklendiriji galyplarda tomaşaçyny tolgundyrmak we roluny hakyky manysynda oýnamak aktrisalara örän kyn düşýär.

Ýene bir zady aýdyp geçmek gerek, olam eýranly sungat işgärlerine pikir-düşünjelerini açık beýan etmek gadagan, sungat işgärleri yzygiderli diýen ýaly soraga çagyrylyp, basys astynda saklanýar.

Sungatyň arassa we azat şertlerde täze eserleri dünýä indermegine şular ýaly basyşlar ýol bermeýär.

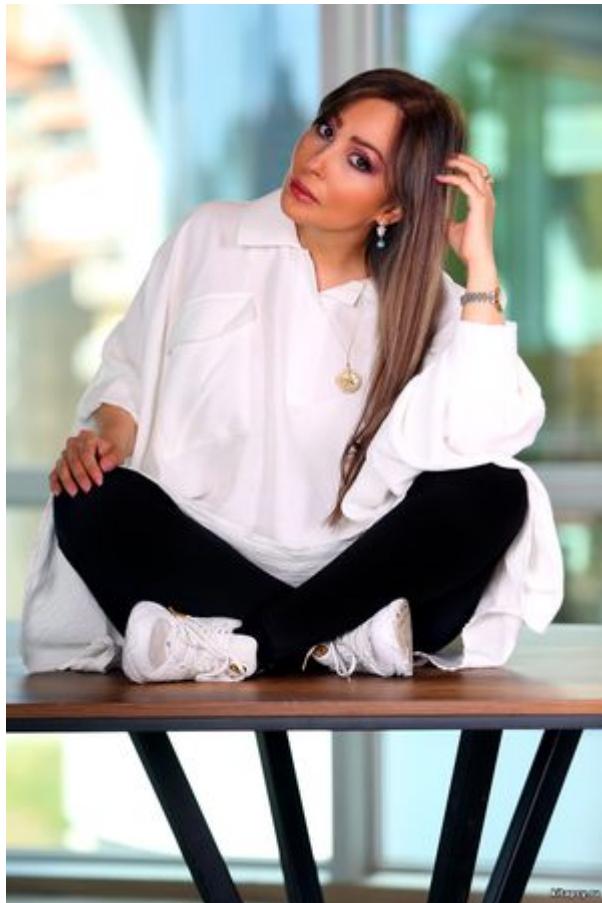

• «**Ýurdumyň aýal-gyzlarynyň batyrgaýlyk we mertlik bilen hak-hukuklaryny talap edip gygyryşlaryny görəndigime buýsanjym çäksiz»**

– Soňky tolgunşyk bütin dünýäden goldaw tapdy, bu goldaw size nähili duýgulary berýär?

– Eýranda ýüze çykan we köpcülikleýin häsiýete öwrülen bu tolgunşyk ýurdumyň aýal-gyzlarynyň batyrgaýlyk we mertlik bilen hak-hukuklaryny talap edip gygyryşlaryny görkezendiçi çäksiz buýsanç duýgusyny başdan geçirmegime sebäp boldy.

Eýran halky sosial mediýa arkaly başdan geçirýän wakalaryny ähli reallygy bilen ýer ýüzüne görkezdi. Wirtual dünýä eýran halkynyň hakly tolgunşygyna örän gowy goldaw berdi.

- **Duýgudaşlyk we raýdaşlyk bu diktaturany soñlandyrar**
– Häzir Eýrandaky soñky ýagdaýlar nähilikä?

Eýranda häzirki ýagdaý örän durnuksyz. Her gün protestçileriň birnäçesi tussag astyna alynýar we gynansak-da köçä çykan ildeşlerimiziň käbiri wepat bolýar. Sungat işgärleri we sport türgenleri halky goldaýandygy üçin tussag edilýär.

Wakalaryň gerimiň hasam giňejegini çak edýärin. Halky dogry we strategik taýdan dolandyrmaga ukyplý lider bolmandygy üçin bardy-geldi hökümet öwrülişigi bolmaýan ýagdaýynda-da, Eýranyň azatlygyna gowuşjagyna ynanýaryn.

Sözümiň soňunda Türkiýäniň ynsanperwer we mylakatly adamlaryna, sungat işgärlerine tüýs ýüregimden minnetdarlygymy bildirmek isleýärin. Eýran halkyny doganlyk halk hasaplamagyñyz biziň depämizi gök diredýär. Mümkin bolan wagtlarda Eýranda türk seriallaryna sypdyrman tomaşa edilýär. Eýran halky sizi özüne ýakyn görýär. Bize berýän goldawyñyz içimizde umyt uçgunyny döretdi. Goldawyñyzy we sylagyñyzy halkymyz hiç haçan ýatdan çykarmaz.

Deniz UNAÝ,
sosial mediýa boýunça ýörite hünärmən.
denizunay@gmail.com

06.10.2022 ý. Söhbetdeşlik